

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.- Ca l'amo Andreu Alcover, Centre, 18.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.- Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.- Llibreria de N.º Ernest Fran, Brossa.- Llibreria Amengual y Muntaner.

Recapte

Copiam de la *Veu de Catalunya* de dia 20 lo següent que suscrivim en tot i per tot:

La religio i la guerra

«Es una llei que, quan una Iglesia coincideix en la seva àrea amb l'Estat, és per ell dominada i, en certa manera, materialitzada. Davant el gran conflicte europeu que contrasta d'una manera formidable totes les valors, els protestantismes nacionals descobreixen la llur ineficàcia. Dificilment es trobaria entre ells més fons comú que l'anti-papisme, i això sol bastava, en temps de pau, per crear-los una certa solidaritat; i homes notoris d'Inglaterra havien arribat a dir que preferirien esdevenir súbdits protestants d'Alemania que continuar essent súbdits d'una Inglaterra esdevinguda catòlica. Però la guerra ha acabat aquests sentimentalismes, demostrant-ne la nul·litat. El llenguatge actual dels bisbes anglicans n'és ben explícit. I, en veritat, essent els protestantismes oficials nacionalitzacions religioses, cal considerar la lluita de les dues grans potencies protestants com una amenaça greu pels interessos de la Reforma, que només exteriorment conserva les seves posicions delimitades per la guerra dels Trenta Anys, i encara gracies a admetre les més variades tarifes de creença.

«En canvi, l'Esglesia Romana porta amb un esplendor poques vegades vist el nom il·lustre de Catolicisme. La «Kruzzzeitung», conegudíssim orga protestant alemany, fa remarcar la gran importància del paper de Roma en els actuals esdeveniments. De l'èxit ençà de la primera iniciativa del Pontífex pel canvi dels presoners inhàbils pel servei de les armes, quan més avença la guerra, més es veu que la vella potencia històrica del Papat podrà complir una funció mediatriu. A més, qüestions com la irlandesa i la polaca, que la guerra pot tornar agudes, es relacionen pregonament amb els interessos catòlics. L'Inglaterra, la Rússia i la Turquia s'atancen diplomàticament al Vaticà, tant que Roma ve a ésser un dels pols de la guerra en son doble aspecte Quirinal-Vaticà. I algú la designa com a seu dels futurs negociaments de pau.

«El diari senyala també les veus que corren sobre un nou sistema d'harmonia entre la Italia i el Vaticà. Però això depèn, segons la «Kruzzzeitung», del definitiu capteniment d'Italia davant la guerra. Tal vegada en aquestes paraules s'amaga una promesa política condicional de d'Alemania protestant.

«Tant se val: el plebiscit de la Germania i l'Inglaterra «reformades», la França radical, la Rússia ortodoxa, la Turquia islamita, saluden avui a l'ensens la única força espiritual que passa damunt les fronteres, inviolada, eterna».

C.

Contestacions d'Emperadors
Reis i Presidents de Republica
an el Papa.

Ja sabeu que el Papa proposà a totes ses Potencies bel·ligerants que amollassen es presoners de guerra que ja no serveixen per ses armes. Idò bé veiaquí s'orde de temps en que contestaren ses Potencies. Qui primer contestà fou el Rei Jordi V d'Inglaterra, i llavò

el Kaiser En Guillem II d'Alemania, i llavò el Kaiser En Francesc Jusep d'Austria, i successivament es President des Consei de Ministres, Compte Herling, en nom del Rei Lluís de Baviera, el Rei Pere I de Servia, es Govern de Turquia, es Govern i el Zar de Rússia, En Ramon Poincaré President de la República Francesa, el Rei Albert de Bèlgica. El Zar, En Poincaré i el Rei Albert contestaren dia 5 de janer. es Govern Rus dia 3, ets altres dia 1. Després ha contestat el Mikado (Emperador) del Japó. Tots han acceptada sa proposta del Papa. S'Humanitat deura aqueix nou servei a la Santa Seu Apostòlica, allà on n-hi deu tants i tants, casi tants molts com fuies hi ha an ets abres i grans d'arena a la mar i estels an el cel. ¡Quina llàstima que s'Humanitat no sia més agràida!

Veü del Cel

Carta de Condol del Papa an es Belgues, dirigida an el Cardenal Mercier dia 8 de desembre de 1914.

Casi un mes abans de que Sa Eminencia el Cardenal Mercier publicàs sa seua famosa Pastoral, Sa Santetat el Papa Benet XV li escrigué sa següent carta, meravella i prodigi d'afecte paternal d'habilitat diplomàtica.

Que la lletgesquen es nostros amics, i que se fixin bé en tot lo que diu i en sa manera finíssima i suavíssima amb que hu diu. Tal carta sortí dalt *Acta Apostolicae Sedis* i noltros la traduim de *La Civiltà Cattolica* de 16 del corrent.

Escoltau-la an aqueixa *veü del cel*. Són es del cel que saben parlar així:

«Perque tenim paternal sollicitut per tots els feels que la Divina Providencia mos ha comanats i per això tant les seues prosperidats com particularment les seues adversidats les consideram amb ells còme propies, no poriem deixar de sentir-mos ferits d'una grandíssima pena de veure la nació belga, que tan estimam, posada en condicions que verdaderament fan plorera per motiu d'aquesta guerra incivil i calamitosa. Veim en efecte el mateix Rei de Bèlgica i la seua augusta familia, aquells que administren la cosa pública, les notabilidats, els Bisbes, els sacerdots, el poble tot, que sufren de tal manera que mouen a compassió el cor de qualsevol i d'un modo particular el Nostro cor, que vessa d'afecte paternal. Per tal motiu, Nos, que Nos sentim afligits de dolor i de dol, de res frissam tant com de veure la fi de tantes de morts i de tan trists sussesos i de que acursi la Misericordia de Deu aquest termini.

«Mentres tant Nos malavetjam endolsir, segons les Nostres forces, tantes de dissorts; i així molt ens complavem de poder alabar públicament el Nostro benvolgut fill el Cardenal Hartmann (Arquebisbe de Colonia), el qual conseguí que tots els sacerdots francesos i belgues que se trobassen presoners a Alemania, los tractassen com si fossen oficials. Per lo que mira a Bèlgica, aqueis dies darrers ens han fet arribar que feels d'aqueixa nació, al mig de la pertuabació horrible de coses, no deixaven de girar piadosament els ulls i el cor envers de Nos, i que, amb tot i veure-se massells de calamitats, per ajugerar les necessitats de la Seu Apostòlica, volen, com aqueis anys pa-

ssats, fins i tot an aquestes circumstancies gravíssimes, replegar el *Diner de St. Pere*. Aquest testimoni singularíssim de pietat i d'amor envers de Nos, l'admiram amb tota la Nostra ànima i l'acullim amb tota la benevolencia i agrament que pertoca; pero, considerant les greus i dissortades condicions en que se troben desgraciadament aqueis fills Nostros benvolguts, no porem en via neguna dur el Nostro cor a acceptar el seu nobilíssim propòsit, i la Nostra voluntat és de que lo que arribaran a replegar amb tal objecte, que hu destinin a socórrer el poble belga, tan digne de commiseració com capdal per la seua noblesa i religiositat.

«Al mig d'aqueixes dificultats i tribulacions de les quals aqueis fills Nostros benvolguts se veuen petxucats, que se consoln pensant que no s'esarronsada tampoc la mà del Senyor per ells de tal manera que no puga agombar-los, ni tampoc les seues orelles se son closes fins an el punt de que no los escolt. Amb l'esperansa de l'ajuda de Deu, que els encoratgi el pensament dels dies que s'acosten! allà on celebrem el Naixement del Bon Jesus i adorem la Pau que Deu anuncià an els homes. I fins i tot els esperits malalts i acongoixats i que procurin cobrar coratge! amb aqueixa mostra de paternal afecte amb que conjuram Deu tot quant porem per que tenga pietat de tota la nació belga i escamp damunt ella amb la més propicia voluntat tota baldor de bens, dels quals sia auspici i averany la Bendició Apostòlica que a tots i a cada un i en primer lloc a tu, benvolgut fill Nostro, amorosament donam an el Senyor.

«Fet a Roma a St. Pere (del Vaticà) el dia de Maria Immaculada, any 1914, primer del Nostro Pontificat.—Firmat: BENET PAPA XV.»

Repetim que aquesta carta del Papa es una meravella i un prodigi d'afecte paternal i de diplomacia, perque diu tot quant se pot dir de condol, pietat i compassió envers dels belgues, sensa ferir ni de cent llogos lluny en res ni per res ets alemanys. Així parla el Vicari de Cristo: toca ses ferides, no per refrescar-les ni per emmaleir-les, sino per endolsir-les i estancar-les i cloure-les. Ah! és sa mà de Deu; és sa veü del cel, es sa llengo del Verb de Deu que parla per boca del Papa Benet XV. Deu el mos quart i el mos conserv molts d'anys! Amèn!

Altars, capelles i temples

III

Esglesia nova de l'Arraval de Sta. Catalina

Jo devia tenir sobre uns onze anys quant estudiava a l'Institut el tercer any per Batxiller, amb el Catedràtic Mossen Francesc Mulet (a. c. s.); i aquest, que era Rector de St. Matgí (a), comanà a mon pare (b) els plans de la nova iglesia.

L'antiga, ogival ruïnosa, consistia en un buc al qual havien afegida una capella barroca per la *Mare de Deu del Miracle*, imatge de pedra que abans estava sobre el portal forà, i un mari-

(a) Vicari *ad nutum extra muros*.(b) Mon pare, descendent d'Esporles, era nat a la Casa del *molí* primer, sortint per la *Parsiana*, fora la Porta de Santa Catalina; i fins que prengué estat, visqué dins l'Arraval, i per això se tenia per fill d'allà.

ner genovès l'havia ferida amb una pedrada

En l'altar major hi havia un retaule de fusta amb un St. Matgí pintat i historiat, davant el qual penjaven vaixelles i barquetes oferides per presentaies des mariners devots, tornats de viatge en salvament.

Sobre el portal únic del costat de l'Epístola, que sortia al Carrer (avui carretera d'Andraig) se veia un escut reial d'Espanya, esculturat de pedra de Santanyi; i cap a ponent, davora l'iglesia, un corral tancat de paret tapial, que era un temps *Cementeri dels rosos*, veí del seu Hospital. Encara s'hi conservaven, engastats en sos ànguls, una figura desbastada d'un St. Pau de pedra i un tros de *creu de terme*, que a s'envers mostrava una airosa figura de la Puríssima (c).

Acceptà els plans el senyor Bisbe (que a les hores ho era Don Miquel Salvà i Munar), així com los acceptà l'Enginyeria Militar, i los suscriví l'Arquitecte Provincial D. Antoni Sureda, previ l'afegit d'una llenterna per favorir la vista de la cúpula desde l'exterior, i llavò los enviaren a la R. Academia de St. Ferran de Madrid que los aprovà, perque los suscriví dit arquitecte i los recomanava fort Sa Majestat la Reina Elisabet II. Gracies a tals circumstancies, s'autorisà la col·locació de la *primera pedra*; puis a les-hores estava rigurosament prohibit, no sols edificar res de bell nou dins el terme de Palma, sino atendre a la conservació de cap casal, fos finca rústica o urbana (d). I quant, passat l'any 1861, deixaren engrandir l'Arraval, no més podien dar a les parets fins a 20 centímetres de gruixa (e).

El citat Arquitecte i mon pare en ses jovintuts eren camarades; pero ell, més arriscat, s'espità a Madrid i dugué es títol, que el va fer intervenir en totes les construccions oficials dins Mallorca; pero no se sab que n'hagués projectada cap mai d'important, si s'exceptua el *Circulo Mallorquin* del qual dirigí la construcció (f).

Es ver que va concórrer al certamen ubert per l'erecció del monument a Elisabet II, pero obtengué el primer premi l'escultor D. Salvador Torres, mestre meu de dibuix. El fotograf Mr. Jules Virenque, presentà el projecte firmat per l'arquitecte Sureda, qui s'encarregà de sa construcció.

També optà al concurs ubert p'el *Banc Balear* presentant hi un projecte ben aquarelat (vengut de Madrid, segons se deia); pero premiaren l'original de D. Miquel Rigo, qui, comensa-

(c) Vaig recullir aquells fragments en lo Museu Arqueològic Lulià, i ara figuren en lo Diocesà.

(d) Jo he vist que, per compondre unateulada, dins *Santa Catalina* els picapedrers, havien de burlar la vigilancia del *Celador militar*, posant teules velles en lloc de noves. Ni arbres deixaven sembrar dins terra inclosa en la *zona militar*.(e) A mi, el coronell Seinagel no'm permeté fer celràs de llistons i guix a la barriada de So'n Espanyolet, després que havien enderrocat el monument de la reina Elisabet II, cridant ¡*Visca la llibertat!*!(f) Còme nota curiosa he de consignar que, el *Teatre Principal* de Palma, que ell alsí i dirigí i se calà foc un vespre després d'haver-hi representada l'òpera *Macbet*, era estat objecte de fortes censures de part del *Mestre d'Obres* català D. Melción Gassull i Saladrígues, que en digué que *sols tenia de bo* la pedra còme material de construcció. Veian els articles publicats dalt el diari de Palma *El Isleño* durant el desembre de l'any 1858.

da l'obra d'aquell ric edifici, morí d'una dolorada aplegada prenent mides per dins el pis baix de sos bassaments, a fi de liquidar l'obra que havien retuda els mestres picapedres Antoni Oliver i Onofre Sales, després d'haver-la presa per escarada. Tots son morts. Al cel los vegem.

Que'm permetin mos lectors una mica més d'història: convertit aquell establiment en *Sucursal del Banc d'Espanya*, l'enginyer c'vil D. Eusebi Estada, ajudant-li jo, emprengué la continuació d'aquelles obres, seguint los plans d'En Rigo, intervenint-hi dos facultatius de Madrid.

A mi me tocà projectar i dirigir l'escala i tot el portam de fusta, i D. Antoni Vaquer desarròllà tota la part escultòrica de pedra de Santanyí, i les portes de ferro. I, per recordansa del nostre malhaurat amic, sota la llinda del portal d'entrada del vestíbul, hi vaig fer posar les inicials M. R. C. (Miguel R go Clar).

Acabat aquell edifici, mon professor Joan Mayol, comensà el del *Crèdit Balear*, sobre el solar de *Ca'n Gual*, i, més tart, son germà Jusep, deixeble meu, alsà el del *Camí Mallorca*, avui *Ca'n Salas*, an el mateix carrer de *Palacio*.

I ara, aprofitant aquesta interrupció, vui rendir mon tribut a la bona memòria del Sr. D. Joan Miquel Sureda, Marquès de Vivot, qui, a falta d'arquitectes, emprengué l'estudi del projecte de restauració i acabament de la parroquial iglesia de Sta. Eularia(g).

Aquest noble aficionat a l'arquitectura dirigí en tots los detalls les obres de dita església, molt acertadament. Ell ja havia estudiat el temple de *Santa Creu* de Palma; i vaig tenir ocasió de apreciar sos mèrits i talent, quant, a instancies meues, comensà l'estudi (no acabat) del sepulcre del Beat Ramon Lull; i posteriorment quant redactà l'inform demanat a la *Comissió Provincial de Monuments*, de la qual èrem consociis, amb motiu d'haver projectat mon antic condeixeble l'enginyer Eusebi Estada, certes obres en el palau de l'Almudaina(h).

Tornem a Sant Matgí.

Me cridaren amb l'anuencia de l'Ordinari i de l'Arquitecte Provincial, per estudiar el modo com, sens ocupar més solar, seria possible ampliar i millorar els plans primitius concebuts per mon pare (a. c. s.) a fi de satisfer lo més prest possible les creixents necessitats relligioses de l'Arxival; i vaig malavetjar fer-ho, demostrant-ho amb dibuixos de conjunt i detallats, que, després d'haver obtinguda l'aprovació del Palau, vaig entregar envasats dins vidres, i se guardaven dins la Sacristia (i). Els alts

(g) He de dir que els socis de la *Arqueològica Luliana*, per iniciativa meua, ja havien comensada aquella restauració en temps del *Rector-Canonge M. I. Mn. Bartomeu Castell*, partint de la Capella de la Puríssima i acabant per la de Sant Eloy. Veiau l'escut que vaig posar a la clau de la volta de la primera.

(h) De dit enginyer fou la reforma de l'Oratori de Santa Praxedis, que la hi comanà son cosí l'Exm. Sr. D. Enric Sureda, Bal-le del Reial Patrimoni, i suplí la falta d'arquitectes que hem experimentada a Mallorca tan de temps en materia d'arquitectura relligiosa.

(i) No vull recordar-me de les amargures que me causà l'intervenció de cert *Arquitecte Municipal* que passava com *masó*, ni deixaré de retreure que amb l'idea d'enriquir amb una font pública l'Arxival i de salvar l'arcada de la *Porta del Moll* vella, quant vengué el permís per tomar-la, el Rt. Sr. Rector Mn. Mulet, D. Miquel Berga, Metge de Sanitat del Port, encara vivent, i altres veïns suscrigueren una instancia a la *Junta d'Agricultura, Industria i Comerç*, per que deixassen dur aquella *Porta* que demostrava esculpida a la clau l'imatge de la Puríssima entre dos àngels. El resultat fonc que arrecoraren aquell pedreny dins la Llonja, i serví per aguantar la postissada que hi engirgolaven per fer-hi balls de màscara (!!!). A la fi D. Jusep M.ª Quadrado, quant era President de la *Comissió Provincial de Monuments*, se sabé enginyar per refer dita portalada alsant la per entrada del jardinet de la Llonja, davant del Consulat, a on, gracies a Deu, està encara, embalumant un poc massa, pero encara hem de donar gracies a Deu de que hu fessen així, perque al manco la *Porta* se salvà de la mo-

d'aquesta los destinava jo per sales d'obrèria, reunions de vesins, o d'associacions benèfiques i catequística, puis els dos costats del pati anterior a l'iglesia han de servir d'emplantament a les habitacions de la *Rectoria* i *Vicaria* i ses dependencies.

Cubert provisionalment el còs central — interior de l'iglesia — i havent Mn. Jaume Fleixes, nadiu de s'Arraval, substituït Mn. Mulet, el nou Rector i mon pare se desavengueren, perque com encarregat d'aquella iglesia volia fer via a les capelles laterals, contra el parer de la direcció de les obres que opinava que s'havia de dur tot a nivell desde l'altar major, rafes i parets, com així s'era fet desde el comensament. Aquella divergencia, sostenguda per un i altre sensa transigir, deixà l'edifici com un vapor de rodes aturat; i no hi hagué autoritat egleisiàstica ni facultativa que solucionàs aquell conflicte de procediment, amb motiu del qual, mon pare renuncià sa direcció, ja que el bondadosísim Senyor Bisbe Don Mateu Jaume ho deixà pendent.

Després de Mn. Fleixes, que passà de Rector a Andratx, s'encarregà de St. Matgí Mn. Antoni Deyà, qui fou després Ecònom de Calvià i més tart Rector de Muro; ara ho és de St. Jaume de Ciutat. Durant s'estada seua a Sant Matgí feren via altra pic les obres de l'església nova: pujaren el cimbori o cúpula dalt el creuer; feren via a l'altar majoria, la Rectoria provisional, que continuà Mn. Juan Ensenyat, successor de Mn. Deyà, i avui Rector de s'Arrecó.

A les-hores ja havia intervingut en la direcció de les obres l'arquitecte diocesà D. Juan Guasp, qui senyà les tirades del perímetre posterior, que tanquen l'abside o, millor dit, la sacristia.

Respecte de la fatxada anterior, que mira a mig-jorn, mon pare, que mai havia somiat l'engrandiment d'aquell temple, l'havia concebut en el fondo d'un pati portificat a l'estil italià; i jo, per consell del Senyor Bisbe D. Pere Joan Campins, lo vaig tancar amb una barrera de ferro, entre pilars de marès de Porreres, que mostren els escuts del Bisbe D. Miguel Salvá qui benefi la «primera pedra» i el del qui, si Deu ho vol, beneirà la darrera.

Tres o quatre anys fa que s'instruí un expedient en forma legal, sollicitant del Govern una bona cantitat per acabar les obres sots direcció de mon amic l'Arquitecte Diocesà D. Guillem Reines, i sembla que donà resultat. A més: jo havia fet litografiar mon projecte de fatxada principal, i veient ben encaminada la Direcció de l'obra, vaig entregar a dit Sr. Arquitecte, tots los meus borradors i croquis, per facilitar en lo que podia l'acabament del Temple i sos accessoris.

Però, com voldria acabar aquesta monografia incloguent-hi algunes clariques més, la deixarem suspesa avui amb intenció d'acabar-la un altre dia, si Deu ho vol i me conserva el poc delit que'm resta.

BARTOMEU FERRÀ

Dos Patrons i una Patrona

(Segueix)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que es Patró Gaspar, tot d'una que hagué posades ses messions amb so Patró Melsiòn sobre sa Patrona Francina María, deixa en ponet es Patró Melsiòn, que partí amb sa barca caporal seua, ben estibada de merques, cap a una altra terra molt lluny molt lluny; i se'n va a tancar-se dins ca-seua es Patró Gaspar pensa qui pensa com s'ho faria per guanyar ses messions an es Patró Melsiòn, com s'ho faria per espampolar a sa Patrona

derna selvatgeria que tant de maig ha fet dins Mallorca.

Francina María s'anell que duia sempre a sa mà i es tres pels borts que tenia baix de s'oreia esquerra.

Com prou s'hagué fet cloquetjar es cap damunt aquesta cosa, s'espitxa cap a ca-sa Patrona Francina María, i troba tancat en fort. Toca una i altra volta a sa baula de sa porta, i res! Torna tocar ben fort ben fort, i manco!

Aquí surt una veinada i diu an es Patró Gaspar:

—Germà, ¿i que no sabeu qui hi està an aqueixa casa?

—Prou! diu ell. ¿Que no és ca's Patró Melsiòn, que té set barques seues, que naveguen a compte seu?

—Si-fa, diu aquella veinada. Però es cas és que es Patró és a fer viatge; i, quant és a fer viatge, sa Patrona no surt mai per res nat del món més que per anar a missa; i, en sortir de missa, compra a sa plassa lo que ha de mester per la manjúa; i, en arribar aquí, tanca en biuló de part-dadins; i ja no torna obrir per res mai, maldament li esbuqueu ses portes tocant, fins lo endemà dematí que torna anar a missa.

—¿De manera, diu es patró Gaspar, que ella hi és ara, i sent tocar i no obri?

—¡No hi ha d'esser! diu sa veinada. Jo mateixa l'he vista com entrava avui dematí i que se tancava de part dadins!

—¡I trobau vos, diu es Patró Gaspar que és passada de fer, sentir que li toquen i no voler obrir?

—¡¿Què voleu que vos diga? contesta sa veinada. ¡Anau-lia fer es comptes vos a una jovensana com ella, casada de fresc i manetjant, com manetja, es diners a palades! Sempre he sentit dir que es rics tenen ses seues rareses, i an aquesta li ha pegat per aquí. ¡¿que li farem? I ben mirat, amb tot això no fa mal a negú; no és gens veinadera; pero bona dòna sí que m'ho pareix i llavò ben devota! Sobre tot, mentres e-hu fassa així, no hi ha perill de que li posin sa llengo damunt.

Com es Patró Gaspar sentí aquelles comendacions, d'atabacat que se va veure, deixa en porret aquella veinada i ¡cap aca-seua! a pensar com i de quina manera poria safalcar aquell dianxa de Patrona Francina María.

Pensa qui pensa i cabila qui cabila, se'n torna an aquella veinada i li demana per parlar amb ella de secret.

Sa veinada el fa entrar a ca-seua, i es Patró Gaspar, li diu:

—Bono! ¿que porem parlar en confiansa? me puc explicar amb vos? me sereu traïdora?

—Germanet, diu ella, jo no vos conec ni sé qui sou, encara que feis cara d'homo de bé!

—¡Jo que vos assegure de que hu som! diu ell. I vos també me pareixeu una dona ben conforme!

—Per cap del món me don! diu ella. Sempre a's cap vespre he pogut anar per allà on som anada a's dematí. De manera que ja porem esser partit a dir lo que tengau que dir-me.

—Idò bono! diu es Patró Gaspar. Lo que vos veng a dir és que, si voleu fer amb una tibada mil lliures, jo les tenc per donar-les-vos, i les duc damunt! mos senten!

—¡Mil lliures! diu aquella veinada, obrint uns uis com un platets.

—Sí, diu es Patró Gaspar, mil lliures porem aixecar, si voleu fer-lo que ara vos diré.

—Si no és cap cosa dolenta! diu aquella dòna.

—No hu és dolenta, si bé hu mirau! diu es Patró.

—¡Veiam quina és aquesta cosa! diu sa veinada.

—Ja vos ho diré ja! diu es Patró. ¿No heu reparat que aqueixa Patrona du un anell d'or a un dit de sa mà i llavò que té tres pels borts baix de s'oreia esquerra?

—¡Sí que hu he reparat! diu sa veinada.

—Idò, diu es Patró, si vos li preniu aqueix anell i aqueis tres pels borts i

les posau dins ses meues mans, jo vos entrec a l'acte ses mil lliures.

—Pero bé, diu sa veinada, ¿i això que no seria un robo que faria jo a sa Patrona?

—Segons i com! diu es Patró. Si li prengússes s'anell assetsuaixí, seria un robo; pero si vos, aturant sa Patrona p'es carrer i alabant-li molt tal anell, li deis que el vos deix mirat, i el reparau bé com és i en comanau un d'igual a s'argenter; i, en pendre'l a sa Patrona, li posau aqueix que vos haurà fet s'argenter, es pecat no serà gaire gros i no's porà dir que hàgeu fet un robo perque a l'acte mateix ja restituïreu es mateix valor de sa cosa.

—Pero ¿i qui pagarà s'anell que fassa s'argenter? diu sa veinada.

—Jo som aquí per pagar-lo fins a doblar i maia! diu es Patró.

Com sa veinada sentí aquell rossinyol, li semblà que tampoc no hi poria haver gaire mal de fer aquella jugada a sa Patrona, allà on, sensa perjudicar-la gaire, se poria embutxacar mil lliures, que li bastarien per viure a la regalada tota la vida.

Sobre tot, ell acabà per dir que si an es Patró Gaspar, i lo endemà matí se posa a l'aguait per quant sa Patrona obriria i se'n aniria a missa, per fer-li una escomesa tan coral com sabria amb s'idea de comensar-la a preparar.

Així és que, tot d'una que sa Patrona lo endemà sortí an es carrer, s'hi plantava davant aquella veinada i ja li diu:

—Bon dia tenga, senyoreta! ¿Tant dematinet? ¿A misseta? no és ver? ¡Bè fa vossa mercè que pot! ¡Venturós de marit que té una senyora com vossa mercè! ¡I me perdon que le hi diga davant! Lo agradada queestic de vossa mercè m'ho fa vessar! ¡Me faria mal, si no hu diguéss!

No cregueu que no li vengués de nou a sa Patrona Francina María aquella escomesa tan xalesta de tal veinada, que ets altres dies per molt si li alsava ets uis i si li deia *bon dia!* ¡Iis; perojses darreres que va tenir de malpensar-se gota! Es que ses alabances agraden a tothom i foris!

¿Què me'n direu? Ell lo endemà i lo endemà s'altre i s'altre i s'altre, tot d'una que sa Patrona de bon matí sortia an es carrer per anar a missa, *tac!* aquella veinada ja l'escometia, i la tapava d'alabances i de moixonies; i sa Patrona al punt estigué tota alabada amb aquella dòna, i s'hi aturava una estona per fer sa xarradeta, i no parava de riure de ses coses que aquella veinada se treia i de ses potxes que tirava, amb un aire que hi tenia que no era de dir.

Ja es dia que feia tres o quatre d'aturar-la aquella gran polissarda de veinada, després d'alabar-li fins a ses estrelles totes ses pessades de roba que duia posades, i ses arracades de ses oreies i ets enfilais de perles i sa creu de pedres precioses que duia p'es coll i ses brasserotes d'or que duia a cada bras, se posà a alabar-li s'anell que duia a un dit de sa mà.

—¡O quin anell tan preciós! deia sa gran traïdora. ¿Pero d'or ha tret aquest anell? ¡Que'm tirin d'una passa si n'hi ha un altre an el mon de més preciós! ¡Sab que m'agrada i que m'agrada! ¡Ell no són tot berbes! ¡Ara li gòs qualsevol cosa de messions que ni la Reina que és la Reina en té cap que s'hi puga comparar!

I cada vegada que aquella revelera aturava sa Patrona, com aquesta sortia de ca-seua per anar a missa, ses alabances de s'anell eren més grosses i més grosses.

—El me deix mirat d'aprop, senyoreta! deia sa veinada. ¡El me deix contemplar d'aprop! ¡Que no'm priu d'aquest gust, senyoreta!

I sa Patrona Francina María li aillargava sa mà per que el se pogués mirar a s'anell; lo que no va fer mai de treure-lo-se.

Però sa veinada, a ses o quatre ve-

gades d'haver-lo-se mirat de prim compte, va dir amb ella mateixa:

—Ja en tenc prou!
I pica de talons cap a ca-s'argenter, i ja li diu!

—Feis-me un anell així i així, tot d'or amb tals i tals pedres.

—Germaneta! diu s'argenter. ¡No sé si vos estirareu massa! El trobareu massa car!

—¿Com-es-ara? diu aquella polissarda.

—No baixarà de docentes lliures! diu s'argenter.

—¿I per docentes lliures vos creis capturar-me? diu ella. Vaja! posau-vos-hi ara mateix! i digau-me quant puc venir a cercar-lo!

—Quant? diu s'argenter. Dins vuit dies!

—Bono idò! diu aquella. Dins vuit dies vendré amb ses docentes lliures!

S'espitxa ella a ca's Patró Gaspar, li conta tota sa cosa, i es Patró diu:

—D'aquí a vuit dies veniu, i vos daré ses docentes lliures!

¿Que me'n direu? Ell des cap des vuit dies sa veinada s'entrega a ca's Patró Gaspar, aquest muny ses docentes lliures, ella s'esquitxa a ca-s'argenter, aquest li dona s'anell llest, que valia uis per mirar, sa veinada dany dany conta i entrega ses docentes lliures a s'argenter, i de d'allà amb s'anell cap a ca-seual!

Pensa qui pensa com s'ho faria per saupar s'anell a sa Patrona, li va venir una idea del dimoni, que posà en planta lo endemà dematí, quant va veure que sa Patrona tornava de missa. S'hi acostà i li diu que una amiga seua li ha duita una botella de melvesia sa cosa més bona que negú nat haja tastada mai, i que forsat forsat li ha de fer el favor de calar-se'n un tasset. Sa Patrona tot d'una li deia que no; pero tantes d'alabanses li feu sa veinada d'aquella bona de melvesia i tantes de pregaries de que la tastàs, que sa Patrona a la fi hi consent: deixa entrar sa veinada dins la casa, li treu un tasset, sa veinada le hi umplí, sa Patrona alsa es colzo, sa melvesia va esser bona ferm i la se calà tota.

Dins aquella melvesia sa gran polissona de sa veinada hi havia posats dormissons; així és que la pobre Patrona, encara no tengué dins el còs aquella tumbola, com tors es coll i romàn més adormida que un tronc.

¿I què fa sa veinada tot d'una? Barata s'anell a sa Patrona i li taia amb unes tisores es tres pels borts de baix de s'oreia esquerra, i mentres tant diu:

—Bono! ara duré s'anell i es tres pels an aquell Patró, cobr ses mil lliures, gir cap aquí i esper que sa Patrona torn en sí; i a-les-hores li dic que és estada sa mèltera de melvesia que l'ha tombada. I, si diu que li han baratat s'anell, jo diré que no hi ha un tal; i, si ella jura que es que du no és es que duia, jo juraré que hu és. I ja hu veurem que serà en esser cuit!

Així hu va fer sa veinada; i....disapte qui vé ja veurem, si Deu ho vol i Maria, lo que resultà de tot aquest endiumenjat.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ.

Ventim

¡Molt ben fet!

Arriben noves de Brusseles de que es Governador General de Bèlgica ha feta llevar des mig s'estatua que hi havia allà d'En Ferrer i Guardia, aquell mal homo que l'hagueren de fusellar l'any 1909 a Monjuich p'es crims que havia comesos i fets cometre promouent i dirigint sa *Setmana Tràgica* de Barcelona i pobles veïns, dirigint aquelles tralcalades de lladres, incendiaris, bandetjats i assassins que amb sos seus crims i atentats aborronaren el mon, deshonraren Espanya i om-

pliren de dol s'Humanitat. Bé ha fet es Governador General de Bèlgica de llevar des vent una estatua tan vergonyosa i abominable que recorda tants de crims, atentats, infamies i ignomínies! Es Governador General de Bèlgica ha fet lo que hi havia que esperar de sa seua seriedat i sentit comú. Beníssim!

Tongada de ventim.

La comensarem dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria, contra un pobre errat de comptes s'olleric, que ha poitiat devers ses Amèriques no sabem quants d'anys, a on va perdre tot es sentit comú i es suc de cervell que que tenia, i ara ha posada càtedra de dois i bajanades damunt es paperetxo de Sòller *El Fueblo*, firmant-se Pablo. Ja es nostro amic benvolgut *Jo Mateix* li ha donada dalt el Sòller empena per llarc i ben a ferir; pero noltros trobam que se'n mereix molta més i no volem que romanga sensa. Que pos idó aqueix *Pauetxo* ses costelles a bon lloc! perque es nostros comptes son d'ablanir-les-hi sensa gens de compassió ni pietat, per allò que diu s'adagi: *barber piadós fa sa nafra pudenta*. Perque lo que's diu noltros no volem sa mort d'aqueix *Pauetxo*, sino que se convertesca i visca, com se suposa.

Ses Matanses

—I mestre Jaumet ja s'és aixecat, i ¡cap a Sa Cabana manca gent! Surt de sa rollada, mentres tant l'Amo se torna presentar agotzonadot damunt sa taula que era des Bal·le, i figurant que és dins ses cases de Sa Cabana.

—Ell ara ja som a Sa Cabana, n'hi ha que diuen.

—Assò ja se diu fer via! afegeixen altres.

Estant amb aquestes, se tira dins sa rollada mestre Jaumet i escomet l'Amo d'aquesta manera:

—L'Amo'n Miquel, jo vos fas un manament que vengueu devers ca's Batle, i voreu si teniu es papers clars.

—I què m'han de fer a mi? si amb negú nat tenc plei!
—Crec que n'hi ha un d'inquiet que vos volieu ferir.

—¡Aaaah! mitja dobleta li decl Jaul la hi dareu, que ella és guapa, per no haver-les amb corbata, perque no fan tracto dret.

—Jo me'n vaig ben aviat. Vos sou que la hi heu de dar!
I no us caleu descuidar de lo que us he encarregat!

I mentres tant En Jaumet toca xeremies, i l'Amo per lo mateix. Altra volta En ToniJusep surt a rolla, i còme Bal·le que és, ja s'és assegut a sa taula; i mentres vé l'amo'n Miquel més arrufat que un cuc, corren aqueixes veus:

—Ell ara ja som a Ca's Bal·le!

—Es aprop sa Cabana!

—L'Amo vé més coa baixa!

—Callau! que ara ha de conversar!

I aquí l'Amo pren la paraula tremolant com una fuia de poll, i es Bal·le que l'escolta amb una cara que hi podrien encendre un llucet.

—Bona nit tenga, Senyor!
—Bona nit, l'amo'n Miquel!
Vos no entrareu en el cel si no obrau amb més raó.

¿Què és aquest negociar que feis ab ses vostres trasses? ¡i a tothom amenesses?
¡Ai quin modo d'enneular!

I es Batle diu això ab tanta de forsa que s'aixeca de sa cadira i per poc trabuca sa taula.

I l'Amo, més arrufat que una gallina banyada, baixet baixet s'exclama:

—Senyor, no hi ha negú nat que es puga queixar de mi.
—No més jo que som assil!
que encara no m'heu pagat!

diu es missatge sortint a's mig.

L'Amo el semira de dalt abaix; i, com que mastegar fesols, diu:

—Ja pots comensà a contar es dies que hi has estat, te daré lo que has guanyat.

—Tres lliures m'heu de donar!

Jo he tret es compte bé.

—Idò jas! que't vui pagar, i no't vui deure un diner.

L'Amo paga es missatge, i se'n va amb so Bal·le remugant remugant; i li prenen es capell, i li estiren es calsons, i li mouen lulea, mentres que es missatge amb sos doblers dins sa mà s'exclama:

Señores, deixau lo anà!

Deu lo fassa un sant i bo!

i la Gloria'm don a jo com bé li apareixerà.

—

Si n'hi ha cap de queixós que s'entremès li agrat poc,

que se'n vaja a un altre lloc a cercar-ne de millors

I aquí s'acaba s'entremès d'En Preciós de Sa Cabana, i no n'hi ha cap que se'n vaja a un altre lloc: tothom s'estima més romandre dins ses cases perque adafora hi fa fosca, i allà dins hi ha, com vos deia, una dotzena de sols que en deixen anar de resplandor...

Demanau-ho a la fadrinea, que no paren de mirar-los, i se tenen per ditxosos es que les poren mirar d'aprop.

XIII

¡El diantre són a So'n Rabassa per fer entremesos! Ell ara ja en fan altre: *En Furiol* i *En Bufamessens*.

Es pareier-majol fa de Furiol, amb una cota i un coll d'una bul·la vèia foradada p'es mig i un gaiato, i me treu un jep! S'oguer fa de *Bufamessens*, i també figura un véi; i comensen a tenir aquestes raons:

—¿Com te va Bufamessens?
A ca-teua com estat

Més de coranta vegades.

—¿Quin senyal que has fetes tantes passades?

—Tenc me fia que l'he de casar, i vui que vengues a casa mia honrar.

—¡Homo, assò serà excusati!

—Basta i prou jo t'ho diga.

¿me gosaràs contradir?

Toquè! allarga es pas!

ve-te'n a ca-teua! i pose't es pedàs!

—¿Que me esperaràs?

—Assetsuassi te esperaré,

diu En Furiol apuntant amb so dit enterra; i, mentres tant que en Bufamessens és a posar-se es coll, entona aquesta antifona:

—La gent que'm veu encollat se'n riu de mi, perque clares vegades me'n pren així.

—Jo de coll mai me'n pos per festes ni sermons i avui que vaig d'esposoris tot vaig d'ambons.

—Advertiu que som estat un homo molt venturós, pobre, i que mai m'ha faltat; demés ara que he trobat un partit tan ventatjós.

—Per ma filla no'm pensava trobar un partit tan bo! No sé per on me vé assò! jo tal ditxa no esperava.

—N'és un jove ros i gros, i de totes gents honrat, de ma fia enamorat, que vol essè'l seu espòs.

—I jo que estic prou content desde que assò s'és mogut, perque sempre n'ha tengut per pagar-me s'aigo-ardent.

PAU FORA-EMBUIS.

Noticies de sa guerra

Arribades dia 23

Ses ciutats ingleses que es zepelins alemanys bombetjaren, son totes fortificades; a ses indefenses sembla que no les digueren res. Tant es així

que ses ciutats a on amollaren es zepelins bombes, les contestaren a canonades.

—Inglaterra volia i vol que Italia prenga part en sa guerra contra Alemanya, i Italia no va de pop, no vol sortir de sa neutralitat. Noltros li alabam es gust.

—El Japó ha ocupades una partida de illes del Pacific que eren d'Alemanya.

—Telegrafien de Londres que 80.000 alemanys son passats per Ungría cap a Servia per aidar an ets austriacs a capxifollar es servis.

—Arriben noves de Londres que es pa hi ha pujat d'una manera feresta. Es diaris d'allà retxen ses espases sobre això i *The Times* destraleja debades per fer creure que tal pujada just se deu a s'especulació allà on tothom veu que és per amor de sa guerra. Prou que n'hi arriben d'esquitxos a Inglaterra.

—Sembla que a Nova York segueix s'excitació contra Inglaterra amb motiu des nou incident sobre es vapor *Dacia* considerant que no és aguantador lo que fan es navilis de guerra inglesos contra es vapors mercants d'ets Estats Udits.

—Ses grans barrumbades d'aigo capturen sa guerra devers l'prés i Nieuport i a bona part des nort de França.

—Deu voladors alemanys volant part-damunt Dunkerke, hi amollaren 80 bombes, fent-hi un ma'g horrorós de persones i edificis. Fins ara sabem de set morts i desset ferits. Això hu telegrafien de París. Es voladors inglesos i francesos envestiren es voladors alemanys i n'assoliren un, espitant-se ets altres de d'allà.

—Telegrafien d'Estocolm que a Russia han destituïts vuitanta generals amb motiu de ses darreres derrotes des russos amb alemanys i austriacs.

—De Londres telegrafien que an ets Estats Units vuit vapors carreguen cotó per dur-lo-se'n cap a Alemanya. Aquesta actitud de Nort Amèrica es objecte a Inglaterra de molts de comentaris perque demostra que es nort-americans estan ubertament a favor d'Alemanya.

—La *Gazeta de Vich* de 21 del corrent diu tot això, que val la pena de fixar-s'hi: per lo quant no és cap periòdic favorable an ets alemanys, sino que els-e censura sovint:

«Lo que no podem sufrir es la parcialitat y mala fe ab que'ls aliats y especialment los hipòcritas inglesos pinnan les crueltats dels alemanys, per atraure sobre d'ells la odiositat de tot lo mon. Per això, encara que molt crua y brutal hem de aplaudir la sinceritat ab que acaba de parlar un coronell del exercit inglés, F. N. Maude, en lo diari *The Evening Standard*:

«Es una hipocresia, diu lo militar, del pitjor llinatge insultar als marins alemanys per la agressió a la nostra costa del Est, calificant-la, com ho fan los periòdichs, de violació, d'una lley internacional; puix que nosaltres hem d'efectuar actes més terribles en les ciutats alemanyes que atravessarem tot anant a Berlin. Los oficials que actualment están en campanya protestan molt justament de la actitud de la nostra premsa, perque no hi há res que odie més un combatent com la censura dels actes de nostres enemichs, *actes que també nosaltres haurém de cometre.*»

«Y com a comentari de lo que diu el coronel Maude hi posarém dues frases del primer lord del Almirallat inglés: «La essencia de la guerra es la violencia.» «La msderació en la guerra es imbecilitat.»

«Y aqueixes màximes qui més horriblement les ha practicades ha sigut la Russia en los payssos invadits de la Polonia austriaca.

«Per probarho no hem de fer mes

que copiar uns trocets d'una correspondència de Viena del 7 de Janer publicada en *La Vanguardia* de dissapte.

«Alguna corresponsals de guerra estrangers han recorregut part de la Galitzia ocupada dels russos. El corresponsal de *La Sera* conta que han quedats destruïts els centres de cultura polaca, entre altres Tzernopol y Lemberg: que'ls castells dels magnats polachs han sigut saquetjats i ha sigut portat a Rússia tot quant hi havia de valor artístich o arqueològich. Ni la residència de Joan Sobieski a Podhorca ha sigut respectada.

«Tarnobrzey, Kolbussara, Dobraya, Dembiza, Rzeszow, Tarnow... totes ciutats importants de la Galitzia han sigut víctimes dels cossachs que s'han encarniat principalment en les cases dels capellans catòlics y en los palaus del potents.

«Aquí aqueixes relacions y les semblants que fan altres periodichs han causat fonda tristesa, perque tals atropells no poden justificarse de cap modo. Ni les ciutats ni les pagesies arrasades havien oposat resistència al invasor, ni'ls polachs de la Galitzia se han surtit dels límits de son reconegut y peculiar esperit pacífich.»

«Lo Czar, quan se va declarar la guerra, prometé als polachs que restauraria *Lo regne de Polonia*. Ja's veu quina seria aqueixa reconstitució feta pels cruels y eterns perseguidors del catolicisme a la Polonia russa. Ni França ni Inglaterra poden dir que lluiten per la civilització y contra la barbarie tedesca, mentres tingan per aliada a la Rússia, y confien la seva victòria en los nombrosos contingents que a corre-cuyta mobilisa lo ferotge moscovita per *aplastar l'Alemanya*».

—Telegrafien de Roma que, fundant-se en informes de procedència oficial francesa, se calcula que des que comensà sa guerra França ha tengut un milió de baixes, entre morts, ferits i presoners.

—Telegrafien de Ginebra que ets alemanys empenen es presoners de guerra que tenen per fer camins, extendre vies férrees, canalisar rius i conrar es camps i cuir ets esplets. Deu mil presoners francesos han feinetjat replegant s'esplet de patates.

Arribades dia 24

—Diu de Turquia que ses tropes turques derrotaren ets inglesos a s'entreforc des rius Tigris i Eufrates devers es golf Pérsic. Es vera aquesta? Es segur que ets aliats diràn que no i ets alemanys que sí.

—Dissapte passat telegrafien de Inglaterra que en sa nit han vists volar part damunt Gromer (Inglaterra) uns quants zeppelins terra endins. Això ha feta molta d'impressió dins Londres.

—Alguns embaixadors de nacions bel·ligerants han cridada l'atenció de la Santa Seu sobre ses tendències des diaris catòlics d'Italia a favor de determinades nacions en guerra; a lo qual ha respost la Santa Seu que ella se mantén absolutament neutral, i que no té res que veure en ses tendències que manifesten tals periòdics, tota vegada que la Santa Seu respecte ses opinions de tothom mentres no sien contraries an el Dogma Catòlic.

—Es President de sa *Lliga de Comerciants i industrials* de França, Mr. Laurent Michaud, ha declarat que sa situació econòmica de França és molt dolenta, i que no és lo que va dir el Sr. Ministre de Comerç dins ses Corts, ara que les tornaren obrir. Diu Mr. Michaud que França deixa per fora en mans d'Inglaterra tot es seu comerç; i prega Mr. Michaud an el Ministre de la Guerra que llicenci tants d'hombres com sia possible; de lo contrari s'industria francesa s'exposaria a fer ui de tot, lo qual seria sa ruïna de França.

Arribades dia 25

—Es President des Consei de Ministres d'Ungría ha tengudes una partida d'entrevistes amb l'Emperador d'Austria, i ara se'n és anat a Berlin per tenir-ne una altra partida amb el Kaiser sobre un pla de campanya que han concebut austriacs i úngars, perque entre ells i ets alemanys tenen un milió d'hombres a punt per entrar en foc; i volen pensar bè cap a on han de pegar. Se concedeix molta d'importancia an aqueixa anada des President des Govern Ungar a Berlin.

—Telegrafien de Roma que una part de sa tripulació des famós creuer alemany *Emden* que pogué escapar d'ets inglesos, quant aqueis assoliren tal creuer, s'aficà dins una illa, i aquells dianxes d'alemanys se saberen enginyar per ensenyorir-se d'una barca de vela, inglesa, que nomia *Arellesta*. S'hi embarquen, i per endins falta gent! Topen es vapor carboner anglès *Oxford* i l'embarriolen, l'armen de quatre ametralladores i li posen per nom *Emdem II*, i ja son partits a cassar vapors mercants inglesos, i ja n'han aglapits un enfilai. Sobre tot! això ja se diu esser acorats i forts a sa fe per la Patria.

—A Vigo han rebut un radiograma d'Amsterdam que diu que ets aeroplans i dirigibles alemanys han tornades envestir ses costes d'Inglaterra aqueis dies un parei de vegades, volant part-damunt Cantorbery, Aunester, Chantan i Marsate, amollant-hi bombes i fent-hi maig per llarc. La gent d'aqueixes ciutats no saben a on aficar-se ni que han de fer de sa por feresta que els és entrada; i fugen es qui poren, i ses industries estàn paralidades perque negú cern de son cedàs.

—Telegrafien de Londres que es russos des camps i de ses viles fugen davant ets alemanys, que no s'aturen d'avensar Rússia endins.

—Telegrafien de Nova-York que corre sa veu de que Inglaterra ha fet a sebre an es Govern d'ets Estats Units que agafarà tots es vapors que duguen cotó a Alemanya. I és es cas que són una partida es vapors nort-americanos que n'hi han de dur de cotó a Alemanya, perque n'hi ha massa de cotó an ets Estats Units i no saben que n'han de fer, i li volen donar sortida a totes passades. Per això és tan perillós que no sobrevinga una topada entre Inglaterra i ets Estats Units, lo qual seria ferest ferm.

—Ets aviadors inglesos han volat part-damunt Zeebrugge (Bèlgica) tirant-hi 27 bombes que han fetes baixes entre ets artillers alemanys i han mal ferit un submarí alemany.

—Pareix que de devers dia 14 del corrent ets alemanys bombetgen la ciutat de Soissons de mala manera; es maig que hi fan no es de dir. Es diari de París *Le Petit Parisien* diu que s'Autoritat Militar d'aquella ciutat ha passat per orde a sa població civil que buit d'allà més que depressa.

Arribades dia 26

—An el Mar del Nort (entre Inglaterra i Holanda) una esquadra inglesa de 5 grans acorassats, uns quants creuers i 28 torpellers, topà una esquadra alemanya de 4 acorassats, 4 creuers petits i 2 torpellers: s'embotenaren i es combat dura tres hores: anà a fons un acorassat alemany i un creuer acorassat i dos *esveïdors* (*destroyers*) inglesos. ¿Ah idò!

—Sa Junta directiva des partit socialista italià ha votat que Italia no surta de sa neutralitat.

—Dins s'exèrcit belga, sa mica que en queda, fan un mal que no és de dir ses prúrides; els pobres atacats de tal malaltia umplen ses escoles i ets altres edificis públics.

—Diu de Roma que dins Ungría reina es còlera i que hi ha docentes morts un dia amb altre.

—Ja recordareu que, quant esclatà sa guerra, es Ministres inglesos, entre altres Sir Grey, juraven i perjuren que sa guerra sols poria acabar esclafant ells Alemanya, fent-la desaparèixer del mapa, fent-ne un acop. De llavò ensà inglesos i francesos han tocat amb ses mans que no és tan bona de fer tal operació com ells se figuraven; i ara s'altre dia es mateix Sir Grey dins un discurs que tirà, arribà a dir tot això: «No hi ha que pensar en sa possibilitat d'un aniquilament alemany, total i absolut. Mos haurem de contentar en capturar sa fua que du Alemanya, posar fre a ses seues pretencions i llimar-li ses arpes». ¡Vaja idò, inglesos i francesos i russos! a veure si entre ses tres nacions sou pàtrics de fer-li totes aqueixes operacions a Alemanya! Si no li vellau bé es ble, vos exposau a qualque costerada que vos farà veure estels de bell de dia!

—No és ver lo telegrafiat d'Inglaterra de que ets aviadors inglesos hagen volat de nit part damunt es tallers de sa Casa-Krupp Alemanya i que hi amollassen tantes de bombes que fessen fer ui a 400 automò vils. ¡Si mai hi ha haguts tals automòvils a C'an Krupp!

—Es Cardenal Arquebisbe de Colonia ha conseguit des Governador General de Bèlgica que amollin tots es capellans belgues que estaven presos i que no resultin càrrecs formals contra ells.

—Es vapors *Greu, Friar i Deweer*, nort-americanos, son arribats aqueis dies estibats de coló a Bremen (Alemania). ¿Com no los ha assolits cap creuer anglès o francès? ¿Que és por o sòn? Es senyors francòfils i anglòfils tenen sa paraula.

—Un submarí alemany ha tirat a fons es vapor anglès *Durward* an el Mar del Nort, entre Inglaterra i Holanda.

Es creuer alemany *Karlsruhe*, que es telegrames inglesos digueren que havia fet ui, aqueis dies envià per una altra nau a Porto-Rico sa tripulació de dos vapors inglesos que acabava de tirar a fons. Ja n'ha agafats 27 de vapors inglesos, com qui no diu res.

Veiau si hu és blau es fester!

Arribades dia 27

—Eil de Pretoria (Transvaal) telegrafien que hi ha haguda tal i tal batalla amb sos sublevats contra Inglaterra. Pero ¿i no mos havien dit i reit es telegrames de Londres que d'aquells sublevats ja no'n cantaven galls ni gallines, que les havien esveïts? ¿O aqueis sublevats tenen set vides com es moixos? ¡Ja hu val amb aqueixes agències telegràfiques de Londres i de París! ¡Eil un se'n pot fiar tan poc com d'unes cases qui cauen!

—Telegrafien de Viena que en ses darreres topades de russos amb austriacs, an es russos les ha tocat es perdre.

—Es diari de Londres *Daily Telegraph* diu que s'Estat Major Rus ha fet un nou pla de campanya dient que amb ell és segur guanyar. Es diari anglès diu que ja és hora de que es russos tenguen qualque pla per fer sa guerra i no fer-la babal·lana com fins aquí.

—El Papa ha enviades deu mil lires (pessetes) an el Bisbe de Cracovia per que les repartisca entre es polacs pobres, acobitiats an aquella ciutat, que son fuits d'allà on és sa guerra.

—¿Quants d'alemanys vos figurau que hi ha que esperen, com un gat sa rata, a sa partió d'Austria amb Servia i Rumania? Idò docents cinquanta mil! Se veu que de soldats alemanys n'hi ha més que mosques.

Arribades dia 28

—Se confirma lo de sa pujada continua des queviures dins Inglaterra. Figurau que han pujat molt més que dins Alemanya. Això vé en gran part de que es nòlits (transports marítims) han pujat es 400 per 100, això és, lo que costava u de dur a Inglaterra ara costa quatre. ¿Com pot esser això?

¿Es que amb sa guerra fa mal de dur-hi merques? ¿Es que es naviers inglesos s'aprofiten de s'avinentesa? Si és així ¿quin patriotisme és es séu? ¡Comes-vernedíssim!

—*El Correo Español* de dia 25 du un article, molt documentat i fundat en confessions de diaris i economistes inglesos, que diu que, havent de dur de fora a Inglaterra es 50 per cent des blat per pa i més des 30 per 100 de sa carn, amb ses dificultats grosses que ja hi ha de dur-hi queviures per amor de sa guerra,—si aqueixa guerra no acaba dins tres o quatre mesos, sa fam reinarà dins Inglaterra, i Alemanya la porà véncer just estant a la defensiva i allargant la cosa, perque Inglaterra haurà acabat es que-filar de tot, i s'haurà d'entregar en còs i cordes. Es segur que anglòfils i francòfils diràn que això no és ver. Noltros just deim que *a la cullita se veurà e' fesol*.

Arribades dia 29

—Es fret captura ets alemanys d'entaular sa gran batalla entre Lille i la mar per arribar a Dunkerke i Calais, a lo qual estàn resolts surta des llevant surta des ponent.

—Ets inglesos han duites a França cinc divisions de vint mil homes per capturar ets alemanys devers l'pres i Nieuport.

—Diu de St. Petersburg que es russos han presa sa ciutat de Pikallen davora sa partió de Prussia Oriental i Russia.

—An es nort de França segueix sa guerra amb petites ventatges un cop d'ets aliats, un cop d'ets alemanys. Es temps tan cruu que hi fa, atura sa cosa molt.

Secció local

Diumenge passat se feren ses beneïdes de St. Antoni des bestiar, que no havien pogudes fer causa es mal temps.

Diumenge mentres a s'esglesia de St. Vicens Ferrer deien missa p'ets *al-lots-guaites* (*Boys-Scouts*), lletgiren dalt sa trona una carta del Bisbe, que dona llicència per posar el Santíssim patent a qualsevol acte que ells assistesquen. ¿Ah idò?

Aqueis bons *al-lots* boten de contents que està d'haver d'anar a Ciutat per assistir a sa jurada de sa bandera d'ets *al-lots* de la Misericordia.

Succeeix lo que era d'esperar: és tanta sa gentada que acudeix a sentir es sermons d'ets *Exercicis de ses Mares Cristianes* que predica el Rt. P. Jaume Rosselló dels Sagrats Cors, que la Parroquia s'umpli cada vegada, que no hi poren aficar una guíia. ¡Hala, manacorins! ¡aprofitau-vos-ne d'aqueis sermons! ¡Ara és s'horal!

Aquest janer se veu que vol sortir honrat en quant a fredolec i ventós, i qualque gelada que fa que fuma amb pipa. Si es febrer mos surt tant malambros, ¡no hu sabem què serà d'ets amel'lons!

Es sembrats van xalestons. Pareix que no floquen ses malures que alguns tenien. Deu fassa que s'esveesca de tot sa xètiga que duguen.

Va anar de primera bona sa festa de la Sagrada Família que hi va haver diumenge a s'esglesia de tal advocació. Resultà una solemnitat insuperable. L'esglesia plena de gom en gom a tots ets actes, sa comunió general concorregudíssima, s'ofici solemníssim, i es capvespre i es vespre per lo mateix. ¡Que el Bon Jesús e-hu beneesca! Amèn!

A s'esglesia de St. Antoni de So'n Negre s'altra setmana el Rt. P. Miquel Alcover predicà uns *Exercicis Espirituals* de quatre dies. Hi acudí moltíssima de gent, confessant-se i combregant tot hom de per allà. E-hi hagué prop de cinc centes comunions. Beníssim!

Sembla que a Manacor anguany no faràn balls de màscares, gracies a Deu.

Persones ben enterades diuen que ses Autoritats han estret tant *es foc* que, gracies a Deu, no hi tenen res que fer es jugadors d'ofici, i que certes bruixes se veuen tan associades per part de s'Autoritat, que no tenen altre remei que fogir de Manacor. Beníssim! re-de-beníssim!